

A világ – Pusztai Erzsébet szerint

A fásultság kaput nyit a zsarnokságnak

Képzeld el, hogy mi lenne, ha a nők a törvényeknek csak nyolc

százalékát tartanák be arra hivatkozva, hogy ilyen arányban vesznek részt az Országgyűlésben és az ottani döntéshozatalban! Játsszunk el a gondolattal: milyen lenne a Tisztelt Ház, ha ott a lakosságon belüli arányuknak megfelelően képviseltetnék magukat a lányok és asszonyok, vagyis a padokban minden második helyen nő csücsülne!

E szokatlan gondolatkiérletet az Eötvös József Szabadelvű Társaság keddi rendezvényén egy szociológus, egy konzervatív és egy liberális pártpolitikus végezte el a hallgatóság heves véleménynyilvánítása közepette. Mi az egyik vendégtől, Pusztai Erzsébettől, a Magyar Demokrata Néppárt (MDNP) elnökétől kértünk ezredvégi pillanatfókéletet.

– A nők jelenlétét a politikai közéletben, a pártvezetésében a szocialisták kvótarendszerrel, a szabaddemokraták pedig az esélyegyenlőségről szóló törvény kezdeményezésével óhajtják elérni. A konzervatívok nem kísérletezgetnek, ott „egyszerűen” két pártnak, az MDF-nek és az MDNP-nek is nő az elnöke.

– A nők társadalmi szerepének megvitatása és a változtatás lehetőségének biztosítása mindenkire, férfiakra és nőkre egyaránt tartozik, egymással kell párbeszédet folytatnunk. A jelen helyzetben változtatni kis lépésekkel lehet. A kiindulópont pedig mindig a saját környezetünk átalakítása.

– A Békéjebb születése-

Pusztai Erzsébet: Az a baj Magyarországon, hogy a közélet csak a magas politikáról szól, nem a helyi ügyekről. (Fotó: Karnok Csaba)

kor sokan arra számítottak, hogy a férfiuralta politikában a két pártelnök összefogása új stílust és megoldásokat hoz. E kezdeményezés beteljesítette-e az ön várakozásait?

– Elindult valami, de még nem hozta az elképzelt sikert. Azon dolgozunk, hogy minél határozottabb és egyértelműbb legyen ez az együttműködés.

– A Békéjebb nem a Fidesz rosszallása miatt került a süllyszövegbe?

– Nem másokhoz viszonyítva politizálunk. – Ennek ellentmond, hogy a Független Kisgazdapárt belső válságát a koalíció is kihasználja: e párt szavazóbázisáért elindult a harc.

– Rendkívül komolyan tartom azt a problémahalmazt, ami a Kisgazdapárt vezetésén, és ebből követ-

kezden tagyán belül kialakult. Hogy ennek mi lesz a következménye? Nem tudom. Találgatni pedig nem kívánok.

– Mindenesetre az MDNP a vidék felé fordul?

– Nem most gondolunk ezen a fordulaton. A mezőgazdaság témáját már régen zászlónkra tűztük, nem csak mostanában kezdjük megszólítani a vidék polgárait.

– A közvélemény-kutatási adatok szerint a bizalom hiánya az utóbbi tíz évben folyamatosan nő, s idén először meghaladja azok számát, akik bizalmot tudják, mire voksolnának, ha most lennének a választások. Milyen tanulsággal jár ez egy konzervatív politikusk számára?

– E tendencia azért ag-

gasztó, mert ha sokan távol maradnak a voksolástól, akkor instabilabb a választás. Ha kevesen döntenek, az a demokráciába vetett bizalom és hit megrendüléséhez vezethet. Régi igazság, hogy ha az embereket nem érdeklik a közügyek, akkor nyitva az út a zsarnokság előtt.

– E tendenciát, a politikai közbeszéd stílusát ki más változtathatná meg, mint a politikus?!

– Egy ország közéletét nemcsak a politikusok alakítják. Pontosan az a baj Magyarországon, hogy a közéletet csak a magas politikáról szól, nem a helyi ügyekről.

– Talán azért is alakul így, mert a helyi visszacsapások visszaszortítását célzó közéleti megmozdulások sorra kudarcot valanak. Erre példa Szegeden az egészségügyi privatizáció.

– Soha nem volt arról szó, hogy az egészségügyi privatizáció úgy történjen, mint ahogy azt Szegeden tervezik. A privatizáció célja az, hogy a szakorvosoknak megteremtjük az önálló munkavégzés lehetőségét. Ez történt a háziorvosi ellátásban, s így kellene a szakorvosi ellátásban is. Azt soha nem gondoltuk, hogy úgy kell privatizálni a járóbeteg szakrendelést, hogy az egészet egy kézbe adjuk, s az az orvos, aki eddig közalkalmazott volt, ezentúl egy magántulajdonos alkalmazottja legyen. Erről a kormányprogramban sincs szó. A fekvőbeteg intézmények privatizálását pedig nonprofit (alapítványi, közhasznú társasági) formában képzeltük el, nem pedig bármi áron magántulajdonba adni! Az magántulajdon szempontjából elsőszámú mintának tekinthető Egyesült Államokban a kórházaknak csak húsz százaléka magántulajdonú, profitorientált intézmény, a többi állami, alapítványi vagy települési. Tehát sokféle átalakulási forma létezik, de az semmiképpen sem járható, hogy ami eddig önkormányzati volt, azt átadjuk magántulajdonba. A szegedi pályázat nem tartalmaz olyan alapvető információt, melyből kiderülne, mi az egész valós célja.

– A civil szervezetek miért nem hatékonyak és erősek?

– Azért, mert nem eléggé szervezettek és határozottak, illetve nem ismerik maguk körül a körülményeket, hogy tudják: hol mikor és milyen erővel lehet megszólalni. Többet lehetne elérni, ha a civil szervezetek kellő határozottsággal, munícióval, felkészültséggel tudnának fellépni és megoldásokat találni. Visszatérve a másik nemhez: a nők számára is közéleti gyakorlat teret kínál a civil világ.

Újszászi Ilona

Búcsú Nyíri Antaltól

Nagy veszteség érte a magyar nyelvudományt: december 13-án, életének 94. évében elhunyt dr. Nyíri Antal, a nyelvtudomány doktora, a Szegedi Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Tanszékének nyugalmazott egyetemi tanára. Hosszú életutat tett meg, tudományos és oktatói tevékenysége nagy ívű, hiszen nemcsak időben fog át hosszú évtizedeket, hanem kutatási területeinek széles körében és mélységében is.

Szentesen született 1907. március 9-én. Szűkebb pályája nyelvéről és néphagyományairól több tanulmányt tett közzé, ezek közül gazdag anyagával, lelemző értékével és módszertani tekintetben is kiemelkedik „A kihalt szentesi víziélet néprajzi és néprajzi maradványai” című tárgykör-monográfiája. Szenteshez és környékéhez kapcsolódó írásait nemcsak a nyelvudomány szakmai érdeklődése motiválta, hanem legalább annyira a szülőföld szeretete, lakóinak tisztelete is. Ezt szülővárosa is fölismerte, amikor Szentesen díszpolgárrá címmel tüntette ki.

A szentesi diákkévek után a szegedi egyetem magyarnémet szakát végezte el, és itt Mészöly Gedeon hatására kezdett nyelvészettel foglalkozni. Ösztöndíjként egy-egy tanévet Münchenben, majd a bécsi Collegium Hungaricumban töltött. Már 1933-ban elkészítette „A Winkler kódex hangtana és szótana” című bölcsészdoktori értekezését, amellyel szakmai körökben nagy elismerést vívott ki magának. Egy ideig a csurgói gimnáziumban tanított. A Somogyban töltött években gyűjtötte és állította össze „A zselicségi Szenna és vidéke magyar nyelvjárása” című kötetét, amelyet Balassa József, a nagynevű nyelvjárás-kutató is igen nagyra értékelt ismertetésében, s melyet ma is haszon-

nal forgathatunk. Több évig tartó középiskolai tanári munka után lett a szegedi főiskola oktatója, s onnan került át 1952-ben egyetemünkre, ahol hamarosan egyetemi tanárrá, majd 1955-ben tanszékvezetővé nevezték ki. Ezt a megbízatást 1977-ig, nyugdíjba vonulásáig vállalta. Ebben az időben vált tanszékünk tudományos műhelyé, jó közösséggé. Az ő irányításával valósult meg a Münchener Kódex szövegkritikai kiadása, később pedig ennek a kódexnek a magyar-latin szótára is, amely a 90-es évek elején jelent meg. A nyelvemlékek vizsgálata mellett pályakezdésétől a nyugdíjas évekig egész életművét, kutatói tevékenységét végigkísérte a szótörténet, a szavak és szóalakok eredete iránti érdeklődése. Sokoldalú elemzésre épített szövejtései meggyőzőek, módszertani szempontból is mintaszerűek. Jelentős munkái láttak napvilágot a nyelvjárás-kutatás, a nyelvemlékek és a tudománytörténet területén is. Nyíri professzor úr mégis elsősorban kiváló nyelvtörténészként vált ismertté, és így él majd tovább életműve, amíg csak kutatója lesz anyanyelvünk múltjának, történetének.

Nekünk, akik folytatni szeretnénk Nyíri professzor úr gazdag szellemi örökét, nemcsak tudósként állhat példaképül, hanem emberként, tanárként is, hiszen ha kellett, mindig volt bátorító, megértő szava a hozzá forduló diákokhoz. Hiszem, hogy Nyíri Antal professzor úr egész életműve, diáknevelése hosszú sorának átadott tudása a múlt időben is maradandó lesz.

Szabó József egyetemi tanár, SZTE Magyar Nyelvészeti Tanszék

(Nyíri Antal professzor temetése ma 15 órakor lesz a szegedi református temetőben.)

„Gyomorkeserű” és szerecsendió

Lakomák – mértékkel

Ünnepek idején, amikor mindenféle finom ételek, csodás sütemények illata vesz körül bennünket nehéz vigyázni, a mértéket elvétők viszont gyomorrontással lakolhatnak. Mit lehet tenni, hogy minden ízt megköstölhassunk, és ne legyen kellemetlen mellékhatás, illetve ha mégis van, mi segít?

A nagy trakták velejárói az ünnepeknek, annyi a finomság, hogy evés közben nem könnyű mértéket tartani. Aztán egyszer csak égni kezd a gyomor, puffad a has, oda a komfortérzés, s már nem is ízlik semmi. Mit tegyünk, hogy ne így legyen, hogy ne gyomorrontással, székrekedéssel vagy hasmenéssel küszködve teljen az esztendő utolsó hete?

Aki egészséges, az mindent ehét a karácsonyi asztalokról, ha figyel arra, hogy szervezete mikor jelzi, „torkig van” már. Ha már nem kívánja, ha már nem esik jól, és mégis eszik, ak-

kor lesz gondja. A zstros ételek (de még a sajtok is) megterhelik a májat, emésztési zavar lép fel. S az is nehezebben emészt meg az elfogyasztott ételt, aki gyorsan, falva eszik: a falatokat lassan, alaposan meg kell rágni. És nem szabad egyszerre túl nagy adagokat bekebelezni, mert visszapréseli a gyomorsavat, s kezdődik az „égés”. Ami ellen a patikákban kapható (s ünnep előtt kötelezően beszerzendő) gyógyszerek mellett gyors segítség lehet egy meghámozott, nyersen elrágcsált burgonya. Bár vannak, akik ilyen esetben segítőként egy kanálnyí vizben vagy likőrből oldott almaecetre esküsznek. Mások szerint a természetes segítség egy kis nyers savanyúkáposzta. A „gyomorkeserű” szeszek hívei is sokan vannak, ám közülük csak a valódi, a gyógyfüvekből készült itókaták fogyasztók állapota enyhül az ivástól.

Azt viszont kevesebben tudják, hogy a szerecsendió is szabályozni képes az emésztést, érdemes hússokra, levesbe, párolt zöldség-

félékre ráreszelni a fogyasztáskor. A mártásokba, szószokba tett babérlevél is jó hatású. A gyömbér szabályozza a gyomorsavképződést, az epeelválasztást. A fokhagyma máj- és epeműködést segítő hatása közismert. A szegfűszeg és a fahéj ugyancsak megkönnyíti az emésztést, megakadályozza a puffadást, az ánisz pedig görcsoldó. A kezdődő gyomorgörcsöt elűzi a zsályatea, a puffadásnak pedig ellenszere a mentatea és a komlóvirágtea (utóbbi görcsök ellen is hatásos). S persze a gyomor rendbetételében segít az éhhomtra megívott jó öreg kamillatea is.

Az eszem-iszommal terhelt emésztőrendszernek szüksége van a napi egy-két nyers almára, narancsra, zöldségekre. S arra, hogy az ünnepnapokon is legyen egy-egy órányi sétára, mozgásra idő. A tespedés csak fokozza az emésztési problémákat. Miként az is, ha a lakoma folyamatos, ha nem tartunk egy-egy böjtösebb, salaktalanító napot.

Szabó Magdolna

Reklám és törvény

Budapest (MTI)

A reklámok hatóság általi előzetes betilthatósága megkezdésére eredeti formájában maradt a kedden elfogadott reklámtörvényben – közölte az Önszabályozó Reklámtestület. A közlemény szerint a cenzúra megvalósítását lehetővé tevő rendelkezés helyett az Országgyűlés a módosító javaslatok szavazásakor olyan változatot fogadott el, amely a reklámok megjelenése előtti vizsgálatot csak a reklámozó kérelmére tette volna lehetővé. Ennek ellenére a zárószavazáson a hatóság által hivatalból indítható, előzetes kontrollt fogadta el az Országgyűlés. A reklám-szakma véleménye szerint az egyik elfogadott javaslat lehetetlenné teszi néhány áruházi akció reklámozását. Az elfogadott rendelkezés szerint ugyanis bármilyen akció reklámjában meg kell jelölni, hogy az ajánlat mely áru-ra vonatkozik. A reklámtestület úgy látja, hogy ez a rendelkezés területi okokból lehetetlenné teszi az általános leértékelések reklámozását, mert a reklámban akár 2000-3000 árucikk felsorolása nem megoldható.

